

Utlåtande 2009:208 RVII (Dnr 325-2794/2008)

Om hemlöshet

Motion av Abdo Goriya m.fl. (s) (2008:89)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande
Motion (2008:89) av Abdo Goriya m.fl. (s) om Hemlöshet anses besvarad
med vad som anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Abdo Goriya m.fl. (s) har i en motion (2008:89) påtalat att hemlöshet är oacceptabelt i ett välfärdssamhälle och att ha någonstans att bo är en grundläggande mänsklig rättighet. Det krävs enligt motionärerna en samverkan mellan stadens olika berörda verksamheter, liksom en samverkan med andra berörda huvudmän för att framgång ska nås. Motionärerna anser att det krävs en översyn av stadens hemlöshetsarbete och att de metoder som används måste vara evidensbaserade. Motionärerna vill att staden ska anordna en hearing där hemlösa och deras klientorganisationer, anhöriga, bostadsbolag och socialtjänst med mera inbjuds att medverka för att beskriva sin syn på problematiken samt ge förslag på lösningar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att minska och om möjligt eliminera hemlösheten i staden samt att staden idag arbetar aktivt med att motverka hemlösheten.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden anser att det under många år har skett en rejäl utveckling inom hemlöshetsområdet.

Bromma stadsdelsnämnd anser att det är viktigt att åtgärder som sätts in följs upp för en utvärdering av effekten och för en metodutveckling.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser att det är viktigt med åtgärder som förebygger vräkningar och underlättar för dem som blivit hemlösa att komma tillbaka till ett ordnat boende.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att arbetet måste fortsätta med förebyggande insatser, aktiva insatser när behovet har uppstått och genom samverkan mellan berörda verksamheter.

Mina synpunkter

Hemlöshet är sedan länge, och oavsett politisk majoritet, en högt prioriterad fråga i Stockholms stads arbete att minska utanförskapet. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har tagit fram åtgärder och planerat sin verksamhet för de kommande åren. Nämnden beslutade under 2007 om en ”Ny inriktning i arbetet mot hemlöshet”. Nämnden prioriterade insatser gällande tre områden: 1) insatser för att hjälpa de barn och ungdomar som helt eller periodvis bor utanför hemmet på grund av svåra problem i bl.a. hemmiljön, 2) individuellt riktad stöd till dem som ständigt återkommer till härbärgen, 3) öka tillgången på försöks- och träningslägenheter för de hemlösa som är på väg mot en egen bostad.

Några exempel på stadens arbete mot hemlöshet är de hemlöshetscenter som staden tillsammans med landstinget håller på att inrätta för att skapa en effektivare vårdkedja för de mest utsatta. Staden har under året inrättat en hemlöshetsjour som ger möjlighet till en individuell handlingsplan för dem som bor på stadens härbärgen. Tillsammans med företrädare för frivilligorganisationerna och de privata entreprenörerna förbereder socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden en metod- och kompetensutvecklingsåtgärdsplan riktad till personal som arbetar med hemlösa. I förslag till budget för 2010 aviseras ytter-

ligare resurser till arbetet mot hemlöshet samt en stadsövergripande översyn av Enheten för hemlösas arbete och samarbete med stadsdelsnämnderna. Även ytterligare resurser för att motverka vräkningar finns med i budget för 2010.

Ett nära samarbete mellan socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna finns idag med kontaktpersoner från varje stadsdelsförvaltning samtidigt som regelbundna möten sker med andra viktiga aktörer i staden så som exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, bostadsförmedlingen och de kommunala bostadsbolagen med flera.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2008:89) Om hemlöshet av Abdo Goriya m.fl. (s)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Bifalla motionen.
2. Därutöver anföra följande.

Hemlöshet är oacceptabelt i ett välfärdssamhälle. Ändå lever 3 081 personer i Stockholms stad i hemlöshet, varav drygt 400 är akut hemlösa eller uteliggare. Trots goda föresatser både hos tidigare och nuvarande politiska majoritet minskar inte hemlösheten mer än marginellt. Låt oss ta fasta på det som förenar och samla de goda insatser som ändå utförs idag till ett parti-, myndighets- och organisationsöverskridande arbete som kompletterar och förstärker varandra. Vi bör lova att försöka avskaffa hemlösheten på fem till tio år. Målet måste sättas högt både för att hemlösheten är så ovärdig, för att inte fler unga ska drabbas och för att vår rika stad faktiskt borde kunna nå målet om vi lovar att aldrig tappa fokus.

Om vi ska lyckas måste vi angripa hemlösheten både med hjälp av förebyggande arbete innan problemen uppstår och genom aktiva insatser när behovet har uppstått. Om vi ska lyckas måste alla stadens nämnder och styrelser ha det gemensamma målet att avskaffa hemlösheten för var och en av de 3 081 personer som idag inte får plats i vårt välfärdssamhälle. Om vi ska lyckas måste staden samverka med landstinget, frivilligorganisationer, privata hyresvärdar och andra aktörer som var och en har sin pusselbit att lägga för att nå målet om en nollvision.

För att lösa hemlösheten krävs en stark mobilisering av tillgängliga resurser, samordnade genom en stadsövergripande planering och med tydliga mandat och utvärderingsbara delmål. Arbetet med att lösa hemlösheten måste utgå från att de hemlösa har

mycket att bidra med och ska ges inflytande i hela processen, genom bland annat brukarundersökningar, hearings och referensgrupper. Det betyder att en del av de insatser som föreslås i motionen kanske kommer att ersättas av annat.

Vi måste trimma stadens organisation, använda evidensbaserade metoder, ta hjälp av forskare, erfarna socialarbetare och föra en ständig dialog med frivilligorganisationerna. Alla gråzoner som berör hemlösheten måste klargöras genom riktlinjer och rutiner. Uppsökande arbete utökas och de hemlösa som behöver vård och behandling ska få den hjälp de behöver. Staden ska ta sitt bostadsförsörjningsansvar och se till att det finns tillräckligt många billiga och bra hyresrätter. Alternativa boenden behöver också tas fram. Stödboenden, boendestöd, budget- och skuldrådgivning, sociala kooperativ och mötesplatser ska byggas ut. Parallellt med allt detta måste nästa generation hemlösa förebyggas genom att staden stärker den sociala barnvården i linje med BUSS-utredningens intentioner.

Det sker idag en rad insatser mot hemlöshet som vi tycker är bra. Det stora problemet är dock att de insatser som görs tappar verkan när det inte finns en helhetssyn.

Den moderatstyrda majoriteten bedriver idag en politik som innebär att det blir svårare för människor att hitta en bostad i Stockholm, och svårare för de som blivit hemlösa att ta klivet tillbaka in på bostadsmarknaden. För att alla ska få någonstans att bo behöver tillgången på bostäder öka. Vi vet att bostadsbyggandet det senaste året har minskat i Stockholm och att de lägenheter som har byggts till största delen har varit bostadsrätter. Den stora utförsäljningen av allmännyttan har också bidragit till att minska möjligheterna att ge hemlösa chansen till en ny tillvaro.

Hemlösheten kan inte enbart ses som en socialtjänstfråga. Problematiken är komplex och berör flera nämnder i staden. Det behövs ett helhetsgrepp och det behövs samverkan.

Dessutom behövs det erforderliga resurser. Månad efter månad ser vi i socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ökande underskott för enheten för hemlösa och vi vet att läget för stadens budget- och skuldrådgivning är mycket allvarligt. Det är fullständigt oacceptabelt att vissa stadsdelar har väntetider på upp till 1,5 år eller till och med in-tagningsstopp.

Hemlösheten i Stockholm går att avskaffa om viljan finns.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. i huvudsak tillstyrka motionen
2. därutöver anför följande

Stockholms hemlöshetsituation har tyvärr varit relativt oförändrad under många år och kräver ett nytänkande, både när det gäller boende för och stöd till hemlösa. Ett tryggt eget boende är en förutsättning för att kunna verka utifrån sina mänskliga rättigheter. Likt mat, kläder och utbildning är bostad en grundläggande mänsklig rättighet.

Trappstegsmetoden och biståndsbedömningar med korta mellanrum utgår från ett behov hos socialtjänsten, men det är ett hinder för den boende. Vårt nuvarande system för stöd till hemlösa är ineffektivt, dyrt och skapar ett permanent utanförskap. Hemlösa stockholmare ska inte slussas in på en parallell boendemarknad. För att de ska kunna fokusera på att bryta sitt utanförskap behöver de en trygg bostad att utgå från.

Staden bör utreda en lösning där en offentligt ägd verksamhet får i uppdrag att köpa och förmedla bostäder till dem som av egen kraft inte kommer in på den ordinarie bostadsmarknaden.

En sådan organisation ska ha ett nära samarbete med privata hyresvärdar och allmännyttiga bostadsföretag och kunna köpa delar av bostadsbestånd eller hyreshus för förmedling till hemlösa. Denna modell skulle skapa större möjligheter att skraddarsy lösningar, med olika typer av stödinsatser för de med missbruk, behov av psykiatrisk vård eller med annan problematik.

För att förebygga hemlöshet behövs vidare en rad andra insatser. Förbättrad och mer tillgänglig missbruksvård och psykiatrisk vård, god tillgång på skuldrådgivning och bra boendestöd är mycket viktigt. Ett förbättrat samarbete med skola, socialtjänst, ungdomsmottagningar m.fl. behövs också, för att förebygga att unga blir hemlösa.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Motion (2008:89) av Abdo Goriya m.fl. (s) om Hemlöshet anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 18 november 2009

På kommunstyrelsens vägnar:
ANN-KATRIN ÅSLUND

Ulf Kristersson

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Roger Mogert, Malte Sigemalm, Mirja Rähä Järvinen, och Teres Lindberg* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg*, (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Abdo Goriya m.fl. (s) har i en motion (2008:89) påtalat att hemlöshet är oacceptabelt i ett välfärdssamhälle och att ha någonstans att bo är en grundläggande mänsklig rättighet. Det krävs enligt motionärerna en samverkan mellan stadens olika berörda verksamheter, liksom en samverkan med andra berörda huvudmän för att framgång ska nås. Motionärerna anser att det krävs en översyn av stadens hemlöshetsarbete och att de metoder som används måste vara evidensbaserade. Motionärerna vill att staden ska anordna en hearing där hemlösa och deras klientorganisationer, anhöriga, bostadsbolag och socialtjänst med mera inbjuds att medverka för att beskriva sin syn på problematiken samt ge förslag på lösningar.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret menar att det är viktigt att minska och om möjligt eliminera hemlösheten i staden. Ett av de prioriterade målen i budgeten för år 2009 är arbetet mot hemlöshet. I dagsläget arbetar staden på ett aktivt sätt med att motverka hemlöshet. Nedan följer beskrivning över vad staden gör för att motverka hemlöshet.

Stadens förebyggande arbete vid vräkning

Bostadsbolagen är enligt lag skyldiga att meddela socialtjänsten i samband med att någon blir uppsagd från sin lägenhet. När ett meddelande kommer till stadsdelsnämnden kontrolleras det om den uppsägningen gäller är aktuell vid stadsdelsförvaltningen och om uppsägningen gäller en familj med barn. Många stadsdelsnämnder har upprättat lokala rutiner och handlingsplaner för hur de ska agera när de fått ett meddelande om uppsägning. De flesta stadsdelsnämnder har särskild personal avdelad för arbetet med att förhindra vräkningar. Vissa boendestödjare fungerar samtidigt som bosamordnare för försöks- och träningslägenheter och som kontaktpersoner gentemot fastighetsägare och bostadsförmedling.

Staden har utvecklat fastlagda rutiner med fastighetsägare och i vissa fall kronofogden. Enligt uppgifter från Kronofogdemyndigheten i Stockholm har antalet verk-

ställda avhysningar i länet minskat under de senaste åren. Skälet till detta är att Kronofogdemyndigheten har utvecklat samarbetet med socialtjänsten och bostadsbolagen. Stadsledningskontoret anser att staden arbetar på ett aktivt och förebyggande sätt med att motverka vräkningar varför ytterligare riktlinjer inte är aktuella i dagsläget.

Budget- och skuldrådgivning

I socialtjänstlagen anges att kommunen har till uppgift att ge råd om ekonomi till familjer och enskilda som behöver det. Totalt arbetar 20 personer som budget- och skuldrådgivare i Stockholms stad (våren 2008). Det finns minst en budget- och skuldrådgivare vid varje stadsdelsnämnd samt en vid socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens enheten för hemlösa. Stadsledningskontoret kan konstatera att motionärernas förslag i dagsläget redan är en realitet.

Fler vård- och stödboenden

Motionärerna vill att fler vård- och stödboenden byggs utifrån de behov som finns. I budget 2009 står att förebyggande insatser och olika stöd- och vårdboenden ska utvecklas och alla hemlösa omfattas av tak över huvudet garantin. Ur avsättningen på cirka 80 miljoner kronor för ny- och tillbyggnad av särskilda boenden för hemlösa som är psykiskt funktionsnedsatta kan nämnderna i tertialrapporterna även söka medel för förebyggande insatser. Insatserna bör användas till bland annat utveckling av evidensbaserade arbetsmetoder för övergången från institution till eget boende samt utveckla stadens boendestöd och arbetsmetoder för en effektivt budget- och skuldrådgivning till målgruppen. Stadsledningskontoret anser att tillräckliga resurser finns för att bygga fler vård- och stödboenden.

Fler försöks- och träningslägenheter

Boende i försöks- eller träningslägenhet är biståndsbedömda insatser enligt socialtjänstlagen. Lägenheterna förmedlas av Stockholms stads bostadsförmedling till stadsdelsnämnderna och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden som hyr ut lägenheterna i andra hand till de boende. I staden samverkar olika nämnder och bolag, vid både ny- och ombyggnader och vid framtagande av försöks- och träningslägenheter. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens vanligaste samverkanspartners i staden är: exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Stockholms Stads Bostadsförmedling AB, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och Stiftelsen Hotellhem. Socialtjänsten samarbetar med såväl allmännyttiga som privata fastighetsägare. Samarbete är också nödvändigt för att få fler försöks- och träningslägenheter. Stadsdelsnämnderna har särskilda kontaktpersoner gentemot bostadsbolagen. Bostadsförmedlingen har som mål att förmedla 300 försöks- och träningslägenheter per år dock är bostadsförmedlingen beroende av hur många försöks- och träningslägenheter som fastighetsägarna vill ha förmedlade. 2007 förmedlades 302 lägenheter, det största antalet hittills. Staden har tagit fram riktlinjer för handläggning av försöks- och träningslägenheter i samarbete mellan Stockholms stads Bostadsförmedling AB och bostadsföretagen. Det är enligt stadsledningskontoret viktigt att detta samarbete med att få fram försöks- och träningslägenheter ligger på stadsdelsnämnderna samt socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och inte på Stockholms Stads Bostadsförmedling AB eftersom deras huvudsakliga uppgift är att förmedla bostäder. Stockholms Stads Bostadsförmedling AB har inte det

yttersta ansvaret för att personer som vistas i kommunen får det stöd de behöver, enligt socialtjänstlagen.

Öka samarbetet med frivilligorganisationer

Frivilligorganisationer har lång tradition av att arbeta med hemlösa. I Stockholm beslutar socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden om ekonomiskt stöd till de boenden och dagverksamheter som dessa organisationer bedriver. Totalt förmedlades 20,5 miljoner kronor år 2008 till de organisationer som driver akut- och korttidsboenden samt dagverksamheter för hemlösa. Det är socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden som har det kommunövergripande ansvaret för hemlöshetsfrågor, varvid stadsledningskontoret anser att ansvara för nivån i samarbetet med frivilliga organisationer ingår i det ansvar som tilldelats nämnden.

Uppsökande arbete

Uppsökande och förebyggande arbete bedrivs på många sätt i staden. Exempelvis finns boendestödjare vid samtliga stadsdelsnämnder och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens enhet för hemlösa. Ett aktivt förebyggande arbete bland ungdomar och unga vuxna bedrivs också. Exempel är det uppsökande arbete bland barn och unga som befinner sig i riskmiljöer som bedrivs både centralt i staden och ute i stadsdelsområdena. Ungdomsjouren vid Maria Ungdom som arbetar med unga upp till 20 år fångar upp unga som riskerar utanförskap och förmedlar kontakter, vidarebefordrar information och eventuella anmälningar till stadsdelsnämnderna. I det uppsökande arbetet är polisen och de frivilligorganisationer som arbetar i gatumuljöer viktiga samarbetspartners.

Ett viktigt samarbete är det där socialtjänsten följer med polisen till riskmiljöer där ungdomar vistas. Detta har lett till att socialtjänsten har lyckats fånga upp ungdomar som tidigare varit okända och därmed kunna hjälpa dem. Under det senaste året har antalet unga vuxna på härbärgen ökat vilket är mycket oroande. Härbärgesmiljön är definitivt olämplig för unga människor och staden behöver ta initiativ till ett samlat arbete med alla berörda aktörer för att vända denna trend. Unga människor ska inte behöva börja sitt vuxenliv som hemlös. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens projektet ”Unga vuxna på härbärke” arbetar för att få bort de unga från härbärgen och finna bättre boende för dem. Syftet är även ge dem möjlighet till andra insatser när sådana behövs. Ett av projektets syften är att ta fram nya effektiva metoder i arbetet med unga hemlösa. Stadsledningskontoret anser att det uppsökande och förebyggande arbete som finns redan i dagsläget har intensifierat.

Vård- och behandlingsinsatser

Stockholm stad har ett utvecklat samarbete med Stockholms läns landstings olika verksamheter både vad gäller somatisk-, beroende- och psykiatrisk vård. För målgruppen hemlösa har det varit särskilt viktigt att samordna och koordinera olika vårdgivares insatser. Detta dels för att det finns ett stort vårdbehov hos många hemlösa med många olika sjukdomar, dels för att det finns stora bekymmer med var personerna är

folkbokförda.

Lokala samverkansformer finns inom staden både i frågor som rör beroendeproblematik genom beroendemottagningarna, samt utarbetade samarbetsformer med psykiatrins öppna mottagningar, samt BAS på S:t Görans och Maria Beroendecentrum AB. För svårt sjuka hemlösa finns vårdcentralen Hållpunkt och för de med behov av dygnetruntvård finns Erstabacken som drivs av Ersta Diakoni. Samarbete finns också med Rosenlunds sjukhus och S:t Görans psykiatriska akutmottagning. För personer som går på metadon- eller subutexbehandling finns särskilda mottagningar. Med Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge har socialtjänsten ett samarbete som rör personer som dömts till rättspsykiatrisk vård eller genomgår rättspsykiatrisk utredning. På Enheten för hemlösa pågår ett särskilt samarbetsprojekt med landstinget genom att det där har inrättats en särskild beroendemottagning.

Vidare samverkar socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens uppsökarenhet med S:t Görans psykiatriska team i arbetet med hemlösa både på härbärgen/akutboenden och på offentliga platser i staden. Stadsledningskontoret anser att staden i dagsläget samarbetar med landstinget på ett bra sätt för att motarbeta dålig hälsa bland hemlösa.

Stadens ansvar

Motionärerna vill tydliggöra fördelningen av ansvaret mellan socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, stadsdelsnämnderna, bostadsbolagen samt bostadsförmedlingen. Utifrån socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att personer som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Kommunens yttersta ansvar utesluter inte att andra myndigheter har ansvar, t.ex. att landstinget har ansvar för hälso- och sjukvård.

Inom staden finns interna riktlinjer som reglerar hur ärenden som är aktuella vid stadens socialtjänst fördelas mellan stadsdelsnämnderna och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden. Individens behov ska alltid sättas i främsta rummet. Det innebär att ingen ska behöva riskera att bli utan stöd och hjälp på grund av att olika nämnder i staden är oense om vem som har ansvaret. Stadsledningskontoret anser att ansvarsfördelningen inom staden inte i dagsläget behöver förtydligas ytterligare eftersom de riktlinjer som kommunfullmäktige har beslutat om tydligt indikerar att individen ska sättas i främst.

Resursfördelning

Motionärerna vill att en översyn av resursfördelningsystemet genomförs. Medel för hemlöshet fördelas till stadsdelsnämnderna genom budget för individ och familjeomsorg. En översyn av resursfördelningsmodellen inom individ och familjeomsorgen genomfördes år 2005 och 2006 då modellen även förändrades. I samband med budget 2007 beslutade kommunfullmäktige efter utvärdering om att förändra kriterierna av fördelningen till individ och familjeomsorgens varvid någon översyn av resursfördelning inte är aktuell. För övrigt budgeterades år 2009 1 550,3 miljoner kronor till stadsdelsnämnderna för att finansiera hemlöshet, insatser till barn och ungdomar som riskerar att fara illa, insatser till vuxna med behov av stöd och hjälp för att komma ifrån missbruk eller som är i behov av annat stöd. Socialtjänst och arbetsmarknadsnämndens interna budget för enheten för hemlösa för år 2009 är på sammanlagt 460,3 miljoner

kronor.

Hearing

Motionärerna vill att staden ska anordna en hearing för att diskutera frågorna kring hemlöshet. Stadsledningskontoret anser att det är socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden som genom sitt övergripande ansvar för hemlöshetsfrågor även ansvarar för att utveckla arbetet samt utarbeta metoder inom verksamhetsområdet.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att motion (2008:89) av Abdo Goriya med flera (s) om hemlösheten får anses besvarad med hänvisning till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v) och Abdo Goriya m.fl. (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Stefan Nilsson (mp), *bilaga 1*.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 juni 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Under många år har det skett en rejäl utveckling inom hemlöshetsområdet; exempelvis infördes tak-över-huvudet-garantin 1999, många nya boendeplatser inom stöd- och omvårdnadsboenden har byggts ut, antalet försöks- och träningslägenheter har utökats, evidensbaserade metoder i arbetet med hemlösa har utvecklats m.m.

Enligt stadens räkningar har det skett en viss minskning av antalet hemlösa under senare år. Antalet personer som var hemlösa år 2004 var 3 363, att jämföra med 3 081 år 2008, dvs. en minskning med cirka 280 personer.

De senaste åren har ytterligare insatser gjorts inom staden för att utveckla verksamheten inom hemlöshetsområdet. Gemensamma beroendemottagningar med landstinget har tillkommit; vid Enheten för hemlösa samt vid ett stort antal stadsdelsförvaltningar som har gått ihop två eller tre. Staden har inrättat en hemlöshetsjour som ger alla boende på härbärge en möjlighet till en individuell handlingsplan. Planering pågår för ett hemlöshetscenter som ska samordna fler verksamheter, bland annat Enheten för hemlösa, Uppsökarenheten för vuxna, landstingets psykiatriska mobila team (S:t Görän), landstingets vårdcentral för hemlösa (Hållpunkt) och delar av landstingets psykiatri och beroendevård. Vidare förbereder förvaltningen tillsammans med företrädare för frivilligorganisationerna och de privata entreprenörerna en metod- och kompetensutvecklingsåtgärd riktad till personal som arbetar med hemlösa, bland annat socialsekreterare, boendestödare, personal på stöd- och omvårdnadsboenden.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har uppdraget att vara pådrivande i arbetet för att minska hemlösheten. Hemlösheten kan dock inte ses som en socialtjänstfråga enbart. Problematiken är komplex och berör flera nämnder i staden.

Hösten 2007 beslutade socialtjänstnämnden om en ”Ny inriktning i arbetet mot hemlöshet”. Nämnden prioriterade insatser gällande tre områden: 1) insatser för att hjälpa de barn och ungdomar som helt eller periodvis bor utanför hemmet på grund av svåra problem i bl.a. hemmiljön, 2) individuellt riktat stöd till dem som ständigt återkommer till härbärgen, 3) öka tillgången på försöks- och träningslägenheter för de hemlösa som är på väg mot en egen bostad.

Under 2008 uttalade nämnden som mål att minska den akuta hemlösheten till hälften på fem år och satte en nollvision på 10 år. För att detta mål ska nås behövs fortsatta kraftfulla satsningar inom en rad områden.

Förvaltningen kommenterar nedan de förslag som motionärerna lyfter fram.

Ge nämnden i uppdrag att i samarbete med bostadsbolagen ta fram riktlinjer för hur arbetet med att motverka vräkningar ska bedrivas

Ett mycket viktigt inslag i det vräkningsförebyggande arbetet är att hyresvärdarna är skyldiga att informera socialtjänsten om hyror inte betalas inom utsatt tid. Ett meddelande om en eventuell uppsägning går alltid till berörd stadsdelsnämnd. Vid flera tillfällen under uppsägningsprocessen går signaler om situationen till stadsdelsnämnden.

Familjebostäder fick i budget 2008 i uppdrag att leda en arbetsgrupp med representanter från stadsdelsförvaltningarna, övriga bostadsbolag, socialtjänsten och landstinget i syfte att ta fram förslag på arbetsmetoder som kan minska antalet avhysningar. Hösten 2008 gjorde socialtjänstförvaltningen en kartläggning över stadsdelsförvaltningarnas vräkningsförebyggande arbete. Det framkom då att nio av 14 stadsdelsförvaltningar tagit fram lokala rutiner och handlingsplaner för detta arbete. Styrelsen för AB Familjebostäder (styrelsen) beslutade 31 mars 2009 att föreslå kommunstyrelsen att utöka stadsdelsnämndernas funktion för budget- och skuldrådgivning till att också innefatta hyresrådgivning. Vidare föreslog styrelsen att kommunstyrelsen ger socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att ta fram ett förslag till riktlinjer för stadens vräkningsförebyggande arbete. Styrelsen beslutade också att i det fall en barnfamilj är aktuell för avhysning i Familjebostäder AB ska ärendet behandlas på styrelsenivå. Ärendet inkom till kommunstyrelsen i maj.

Socialstyrelsen gav i maj 2008 ut en vägledning för vräkningsförebyggande arbete. Detta dokument utgör ett viktigt underlag för stadens fortsatta arbete för att motverka vräkningar.

Förvaltningen har under flera år genomfört ett flertal seminarier för berörd personal inom stadsdelsförvaltningarna om t.ex. hyreslagstiftning, information från kronofogdemyndigheten och hyresnämnden, exempel på fungerande samarbete med hyresvärdar m.m.

Se till att det finns budget- och skuldrådgivning i samtliga stadsdelar samt på enheten för hemlösa

I Stockholm är budget- och skuldrådgivningen organiserad så att varje stadsdels-

förvaltning samt Enheten för hemlösa har ansvaret för denna verksamhet. Alla stadsdelsförvaltningar samt Enheten för hemlösa erbjuder också denna stöd- och servicefunktion. Vid en kartläggning av kösituationen vintern 2008 framkom att väntetiden varierade mycket. Fyra stadsdelsförvaltningar hade väntetider upp till två månader och tre hade väntetid upp till ett halvår. Resterande sju hade väntetider mellan nio månader och 1,5 år. Ett par stadsdelsförvaltningar hade intagningsstopp på grund av den långa väntetiden. Förvaltningen anser att det är viktigt att människor i behov av budget- och skuldsanering kan få det inom rimlig tid. För hemlösa kan det innebära längre tid i hemlöshet.

De flesta budget- och skuldrådgivare i stadsdelsförvaltningarna (2008 var det totalt 20 personer) arbetar med skuldsatta personer utan att prioritera någon särskild grupp. Utgångspunkten i arbetet är skuldsaneringslagen från 1 januari 2007, där det framgår att det är kommunens skyldighet att lämna råd och anvisningar. Samtliga budget- och skuldrådgivare har också klienter som bor i försöks- och träningslägenheter. Varje klient behandlas individuellt efter behov och förmåga.

Stiftelsen Hotellhem har sedan april 2009 inrättat en tjänst som budget- och skuldrådgivare för att öka möjligheterna för sina boende att komma vidare till en egen lägenhet.

Förvaltningen fick i ärendet ”Lägesrapport om Ny inriktning i arbetet mot hemlöshet” i april 2008 i uppdrag av nämnden att återkomma med förslag till en särskild skuldrådgivning inom stadens stödboenden. Som ett första led i detta uppdrag kommer de anställda på förvaltningens medborgarkontor för hemlösa vid Grimmans akutboende att genomgå en grundläggande utbildning i budget- och skuldrådgivning. På medborgarkontoret ska klienter med skulder få hjälp att göra en första inventering av sin skuldsituation. Sedan görs en realistisk bedömning över vilka insatser som kan bli aktuella. Därefter kommer de att få vidare hjälp av budget- och skuldrådgivarna på stadsdelsförvaltningarna och på Enheten för hemlösa. Förvaltningen planerar att återkomma till nämnden i frågan om hur budget- och skuldrådgivning ska kunna utvecklas på förvaltningens egna boenden.

Bygga vård- och stödboenden

Förvaltningen har idag olika typer av boenden för hemlösa:

Akutboenden är till för enstaka nätter så att en planering om ett fortsatt långsiktigare boende ska hinna bli klar. De flesta platser på akutboendena är nattlogiplatser, dvs. endast logi över natten med enklare kvällsmål och frukost. Det finns också dygnet-runtplatser att tillgå på akutboendena, detta då det i vissa fall behövs en längre planeringstid för att lösa klientens situation. Totalt finns 194 platser på akutboenden, inklusive extraplatser. Den genomsnittliga beläggningen (av de ordinarie platserna) vid akutboendena var 98 % år 2008.

Korttidsboenden är till för klienter som har tillgång till platsen dygnet runt. Korttidsboendet är ett övergångsboende, som syftar till – oftast i kombination med andra insatser – att förbereda klienten för boende i andra former såsom stöd- och omvårdnadsboenden, gruppboenden eller i tränings- och försökslägenhet. Korttidsboenden finns både i lågröskelform (tillåtet att missbruka men inte på boendet) och som drogfritt boende. Totalt finns det 41 platser av lågröskelkaraktär och 16 drogfria platser. Den genomsnittliga beläggningen var 2008, 87 % vid lågröskelboendena och cirka 60-70 % på de drogfria platserna.

Stödboenden är ett boende där olika stödinsatser ingår för att vissa mål i en upp-

gjord planering ska nås. Vissa stödboenden kräver drogfrihet medan andra inte har sådana krav. Lågröskelboendena syftar till att motivera klienten till ett minskat missbruk alternativt drogfrihet så att denne kan gå vidare till boendeformer med mindre stöd eller till en egen lägenhet. Boendetiderna på stödboendena varierar. Totalt finns det 174 platser av lågröskelkaraktär och 399 drogfria platser. Den genomsnittliga beläggningen var för 2008, 91 % vid lågröskelboendena och 82 % vid de drogfria stödboendena.

Omvårdnadsboenden är dygnetruntboenden som erbjuder stöd och omvårdnad för personer som är i behov av mycket omvårdnad. Placeringstiderna kan vara relativt långa. Totalt finns det 8 platser av lågröskelkaraktär och 115 platser vid drogfria. Den genomsnittliga beläggningen var 88 % för de drogfria platserna år 2008.

Äldreboende för hemlösa, Gamlebo har 29 platser. Där finns både ålderdomshems- och sjukhemsplatser. Beläggningen var 99 % för 2008.

I nuläget ser förvaltningen inget behov av att bygga fler vård- och stödboenden. Förvaltningens boenden har idag en något vikande beläggningsgrad vilket innebär att de ofta har viss ledig kapacitet.

Utvecklingen går också mot att fler hemlösa kommer vidare till tränings- och försökslägenheter. Detta beror dels på en ökad tillgång på lägenheter, dels på ett medvetet val som socialtjänsten gör. För att lyckas i arbetet med utslussningen till egna lägenheter behöver insatserna vid stödboendena intensifieras. De boende behöver tränas så att de kan klara av ett eget boende. Utvecklingen av antalet förmedlade försöks- och träningslägenheter (enligt Bostadsförmedlingens statistik):

År 2002	158
År 2003	236
År 2004	282
År 2005	263
År 2006	250
År 2007	302
År 2008	301

Slå vakt om allmännyttan, stoppa utförsäljningen av hyresrätter och ge bostadsförmedlingen i uppdrag att öka antalet försöks- och träningslägenheter

Som nämndes ovan har antalet förmedlade försöks- och träningslägenheter ökat under en rad år och nådde rekordnivåer 2007 och 2008. En fortsatt ökning av antalet förmedlade tränings- och försökslägenheter leder till att fler hemlösa kan erbjudas en lägenhet.

I ett avtal mellan staden och Fastighetsägarna Stockholm i december 2008 har Fastighetsägarna förbundit sig att aktivt arbeta för att medlemmarna ska tillhandahålla 100 lägenheter åt staden under 2009-2010. Förvaltningen har under våren haft ett antal gemensamma möten med vice vd i Bostadsförmedlingen och vice vd i Fastighetsägarna Stockholm, där frågor om hur genomförandet av avtalet ska gå till har diskuterats. Före sommaren 2009 kommer Fastighetsägarna att presentera ett dokument där de redogör för vilka fastighetsägare som utfäster sig att leverera lägenheter och hur många.

Intensifiera det uppsökande arbetet

Uppsökarenhetens uppdrag är att söka upp missbrukare, psykiskt sjuka, hemlösa och andra utsatta personer i staden och på Kronobergshäktet. Tolv personer arbetar idag på uppsökarenheten, vars uppdrag är att söka upp människor i offentliga miljöer

för att länka dem till ordinarie hjälpsystem. Två av uppsökarna är fast placerade på Kronobergshäktet. Ambitionen är att minst 80 personer ska ingå i en länkingsprocess varje månad. Resultatet av arbetet följs upp regelbundet. Två socialsekreterare arbetar också riktat gentemot unga vuxna (20-25 år). Ett samarbete sker också med ungdomsjouren kring ungdomar som ännu inte fyllt 20 år, dvs. ungdomar som riskerar att hamna mellan de två arbetsgruppernas ansvarsområden. Genom Lots-verksamheten, ett samarbete mellan förvaltningen, landstingets beroendevård och polismyndigheten, ökar missbrukarnas möjligheter att få tillgång till vård och behandling på ett smidigare och snabbare sätt.

Under de senaste åren har uppsökarenheten utvecklat nya tvärprofessionella kontakter i och med det nära samarbetet med landstingets mobila psykiatriska team. Tack vare denna samverkan kan hemlösa med komplexa vårdbehov hjälpas på ett effektivare sätt. Det senaste året har också det uppsökande arbetet intensifierats på Södermalm, med anledning av att fler hemlösa än tidigare rör sig i denna del av staden. När ett hemlöshetscenter startar under hösten 2010 kommer ytterligare samverkansfördelar att ske. Uppsökarenheten kommer då att finnas i samma lokaler som Enheten för hemlösa, landstingets mobila psykiatri, somatik (vårdcentralen Hållpunkt) och beroendevård.

I och med hemlöshetsjouren som startade hösten 2008 har förvaltningen kraftfullt ökat det uppsökande arbetet bland de akuta hemlösa. Samtliga som söker akut nattlogi har därför fått möjlighet till en individuell handlingsplan. Antalet som söker nattlogi via s.k. direktintag, dvs. utan föregående kontakt med socialtjänsten, har minskat med hälften sedan starten i november.

I projektet Unga vuxna på härbärke som avslutades under våren 2009, finansierat av Länsstyrelsen, sökte två socialsekreterare upp personer 20-25 år på härbärgena och såg till att de snarast möjligt kunde erbjudas ett annat mer lämpligt boende. De hjälpte de unga vidare till rätt instans, oftast stadsdelsförvaltningarna, där de kunde få ett individuellt anpassat stöd. Under sommaren kommer de två socialsekreterarna att fortsätta stödja de unga vuxna som bor på härbärke, dock i mindre omfattning. Nämnanden kommer efter sommaren att få del av projektets slutrapport, där förslag på hur ett fortsatt stöd till målgruppen ska kunna ges.

Ungdomsjouren samt stadsdelsförvaltningarna har i uppdrag att söka upp utsatta ungdomar. Samverkan sker mellan ungdomsjouren och ungdomssektionen vid Läns-kriminalpolisen i länet kring ungdomar som grips för ringa narkotikabrott. Målet är att snabbt erbjuda vårdinsatser. Arbetsmodellen har visat sig vara mycket effektiv och har resulterat i att 70 ungdomar 14-22 år (under 6 månader 2008) har upptäckts, ungdomar som tidigare varit okända för socialtjänsten. Utredningar har kunnat påbörjas och behandlingar har kunnat ges i ett tidigare skede. Socialtjänstens uppgift är också att hitta ungdomar som har avvikit från sitt hem.

Vidta kraftfulla vård- och behandlingsinsatser för att motarbeta missbruk och dålig hälsa bland hemlösa

Sedan ett par år pågår samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna/Enheten för hemlösa och landstingets beroendevård. Gemensamma beroendemottagningar har tillkommit vid Enheten för hemlösa samt vid ett stort antal stadsdelsförvaltningar som har gått ihop två eller fler. På så sätt har vård- och behandlingsinsatserna stärkts p.g.a. att olika kompetenser möts och samverkar kring den enskilde individen. På vissa mottagningar finns också psykiatrisk kompetens.

I och med det nära samarbetet mellan uppsökarenheten och S:t Görans mobila psy-

kiatriska team kan många hemlösa med psykiatrisk problematik fångas upp och få rätt hjälp. Lots-verksamheten, där staden samverkar med landstingets beroendevård och polisen, ger fler missbrukare möjlighet till behandling i ett tidigare skede.

Sedan omvårdnadsboendet Erstabacken startade i april 2005 t o m maj 2009 har 111 mycket sjuka hemlösa personer fått vård av både sjukvården och socialtjänsten. Boendet har åtta platser och är en samfinansierad verksamhet, där landstinget och staden delar kostnaderna.

Enheten för hemlösa arbetar sedan hösten 2008 i ett projekt tillsammans med Kriminalvården/Frivården för att minska hemlösheten bland utskrivna från fängelser. Projektet syftar också till att förebygga återfall i brott. En följd av att fler utskrivna får ett boende, därtill annan lämpligt stöd, minskar också risken för återfall i missbruk.

Våren 2007 presenterade Socialstyrelsen nationella riktlinjer för socialtjänstens och landstingets missbruks- och beroendevård. Riktlinjerna redogör för aktuell kunskap om behandlingsmetoder och arbetssätt som är verkningsfulla. Kommunerna och landstinget i Stockholms län har därefter tagit fram en ny gemensam policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende. I policyn betonas också vikten av samverkan med kriminalvården och frivilligorganisationerna. Rehabiliteringen av hemlösa med missbruk och psykiatrisk problematik ska bygga på ett integrerat arbetssätt där socialtjänst, beroendevård, psykiatri och somatisk vård samarbetar. Viktiga inslag är uppsökande och motiverande arbete samt gemensam vårdplanering. Stockholms stad fick under 2008 projektmedel från länsstyrelsen för att implementera de nationella riktlinjerna och länets gemensamma policy.

Helt i linje med de nationella riktlinjerna planerar förvaltningen tillsammans med landstinget att öppna en gemensam hemlöshetsklinik/center i kvarteret Pelarbacken på Södermalm. Starten väntas ske under hösten 2010. Syftet med centret är att erbjuda en mer sammanhållen vårdkedja mellan socialtjänst, psykiatri och beroendevård för de mest utsatta. I hemlöshetscentret kommer förvaltningens uppsökarenhet och Enheten för hemlösa att arbeta nära landstingets somatik (Vårdcentralen Hållpunkt), mobila psykiatriska team och beroendevård. Möjligen kommer fler verksamheter att knytas till centret.

Öka samarbetet med landstinget och frivilligorganisationerna

Staden har under de senaste åren intensifierat sitt samarbete med landstinget. Ett stort kliv framåt tar staden och landstinget när det nya Hemlöshetscentret startar hösten 2010. I detta remissvar har ytterligare exempel tagits fram för att visa en ökad samverkan mellan de två huvudmännen.

Staden har en mångårig tradition att samverka med frivilligorganisationer och detta samarbete har också stärkts ytterligare under de senaste åren. Organisationerna utgör idag viktiga samarbetspartners till staden och har stora åtagande i form av dagverksamheter och boenden för hemlösa. De största av dessa organisationer är Stockholms Stadsmission, Frälsningsarmén, Convictus och Ny Gemenskap.

En gemensam arbetsgrupp, med representanter från staden och frivilligorganisationerna, arbetar för närvarande med att ta fram en, så långt det är möjligt, gemensam bild samt även ett förslag på hur dagverksamheterna för hemlösa ska kunna utformas på ett bättre sätt.

En annan av förvaltningen tillsatt tvärorienterad arbetsgrupp har nyligen tagit fram en utbildningsplan för en större metod- och kompetensutvecklingsåtgärd för personal, oavsett organisationstillhörighet, som arbetar med hemlösa. Åtgärden är

flerårig och kommer förhoppningsvis att starta i slutet av året. Nämnden beslutade att bifalla ärendet den 14 maj i år. Närmast ska kommunstyrelsen besluta om medel ska tillställas nämnden för detta ändamål.

Tydliggöra socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens och stadsdelsnämndernas ansvar, bostadsbolagens ansvar och bostadsförmedlingens ansvar

Förvaltningen anser, såsom motionärerna, att samverkan är en de avgörande faktorerna för att staden på bästa sätt ska kunna motverka hemlösheten. Förutom samverkan behöver också gränsdragningen mellan de olika aktörernas ansvarsområden tydliggöras.

Hemlöshet är en stadsövergripande fråga. Frågan är komplex och måste ses utifrån ett brett perspektiv, och inte enbart som en angelägenhet för kommunens socialtjänst. Hemlöshet är både ett individuellt problem och ett strukturellt problem som kräver lösningar av många samverkande aktörer.

Genomföra en översyn av de resurser som staden lägger på hemlöshetsarbetet

I dagsläget är det svårt att få fram en samlad bild av de resurser staden satsar i hemlöshetsarbetet. Under 2006 gjorde SLK:s välfärds- och utbildningsavdelning en kartläggning över hemlöshetsarbetet i staden – ”Hemlösa – inte bara tak-över-huvudet”. Resultatet visade bland annat att det fanns uppenbara problem att ta fram en totalkostnad för stadens verksamheter för hemlösa. En av anledningarna var att stadsdelsförvaltningarna (som har ansvaret för cirka två tredjedelar av stadens hemlösa) inte särskiljer kostnader för hemlösa.

I tabellen nedan visas förvaltningens kostnader i budget 2009 för hemlösa och missbrukare.

Enheten för hemlösa	185,2 mkr
Boende- och behandlingsenheten	312,2 mkr
Uppsökarenheten för vuxna	7,8 mkr
Tak-över-huvudet-garantin	6 mkr
Erstabacken (50 % av kostnaderna, landstinget betalar 50 %)	6,1 mkr
Akutboenden på entreprenad (Skarpnäck och Planeringshemmet)	12,5 mkr
Stödboenden på entreprenad (Norrtull och Räcksta)	23,1 mkr
Ekonomiskt stöd till organisationer som driver dagverksamheter och boenden (akut- och korttidsboenden) samt annat för hemlösa	<u>22,2 mkr</u>
Totalt	575,1 mkr

Ordna en hearing om hemlöshet

Förvaltningen ställer sig positiv till att anordna en hearing kring hemlöshetsfrågan. Det är dock viktigt att klargöra syftet med en sådan hearing. Förvaltningen har de senaste åren genomfört ett antal temadagar och konferenser på tema hemlöshet. Under en temadag ”Gemensamma krafter mot hemlöshet” vintern 2006 lyftes det goda samarbetet mellan staden, landstinget, frivilligorganisationerna och de privata aktörerna fram. Vid Enhetens för hemlösa 40-årsjubileum hösten 2008 anordnades en konferens ”Hemlöshet, igår, idag och i morgon” med fokus på den kommande utvecklingen.

I den stora metod- och kompetensutvecklingsatsning inom området hemlöshet som förvaltningen har i uppdrag av nämnden att genomföra, arbetar staden tillsam-

mans med andra huvudaktörer för att få fram en forskningsbaserad utbildningsplan. Det är tänkt att evidensbaserade metoder ska spridas till samtliga personalgrupper som arbetar med hemlösa.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är viktigt att de åtgärder som sätts in följs upp, för en utvärdering av effekten och för en metodutveckling. Att ta fram riktlinjer för samverkan mellan kommunen och kommunala bostadsbolag samt överenskommelser med privata bostadsbolag är bra för det förebyggande arbetet. Kommunala bostadsbolag och privata värdar tar ofta kontakt i god tid innan situationen för den enskilde blir för allvarlig men det förekommer att kontakten tas först när situationen blir mer akut vilket innebär att en vräkning blir svårare att undvika. Vissa privata värdar tar kontakt med socialtjänsten först när hyresskulden vuxit till höga belopp. Vid akuta situationer är härbärge det enda som kan erbjudas den enskilde. Enligt förvaltningen finns ett behov av olika former av vård- eller stödboenden vilket inte alltid kan tillgodoses på grund av brist på dessa boenden. Ofta finns önskemål om eget rum och möjlighet till att laga mat. Förvaltningen har idag ett samarbete med landstinget för att motarbeta missbruk och dålig hälsa bland de hemlösa, men anser att samarbetet med frivilliga organisationer och landsting kan förbättras ytterligare. De som har behov av insatser för sitt missbruk eller dåliga hälsa erbjuds alltid det, ofta i samverkan med landstinget.

Barnperspektivet är en prioriterad fråga i socialtjänstens arbete. Det är viktigt att, så långt som det är möjligt, förhindra att en barnfamilj blir vräkt. Om så sker ska barnfamiljen ha högsta prioritet så att ett boende snabbt kan ordnas.

Skuldrådgivning och hjälp med ansöka om skuldsanering erbjuds boende i Bromma. Väntetiden för skuldrådgivning kan dock vara lång. Förvaltningen har idag ett samarbete med Uppsökarverksamheten i staden och har även en egen uppsökarverksamhet som samverkar med bostadsföretagen och polisen vilket underlättar det förebyggande arbetet. I förvaltningen finns en bosamordnare som har ett bra uppbyggt samarbete med hyresvärdar, i första hand för rekrytering av tränings- och försökslägenheter. Förvaltningen anser att en central uppsökarverksamhet är viktig då många hemlösa inte har en aktuell folkbokföring och mer än två år förflutit sedan senaste folkbokföring.

Att arbeta förebyggande med medborgarna i den egna stadsdelen är viktigt men det är också viktigt att ett stadsgemensamt ansvar tas för de hemlösa som inte har

kontakt med socialtjänsten i någon stadsdel. Förvaltningen välkomnar förslaget om en hearing kring hemlöshetsproblematiken då de som berörs av frågan kan framföra sin syn på problematiken. En hearing kan även vara ett forum för diskussion om möjliga lösningar och metodutveckling.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 mars 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

I motionen görs ingen definition av begreppet hemlös. Förvaltningen utgår i sitt resonemang nedan från att det som avses är personer som helt saknar tak över huvudet eller bor på mer eller mindre tillfälliga boenden, som härbärgen eller olika former av stödboenden.

Förvaltningen instämmer med motionärerna att det är viktigt med åtgärder som förebygger vräkningar och underlättar för dem som blivit hemlösa att komma tillbaka till ett ordnat boende. Förutom det mänskliga lidande som hemlösheten innebär så medför den stora kostnader för samhället. Vid Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning uppgick kostnaderna för härbärges- och stödboende år 2008 till 12,5 mnkr, vilket är ungefär en tredjedel av vuxenenhetens budget. Av samtliga 384 personer som var aktuella vid förvaltningens vuxenenhet under 2008 fick 161 personer (42% av samtliga aktuella) bistånd i form av härbärges- och stödboende. Trots förvaltningens satsningar på eget stödboende ökar kostnaderna för insatser i form av boende, bl.a. beroende på att många av dem som nyaktualiseras vid vuxenenheten är hemlösa.

De nya klienterna är hemlösa bland annat på grund av att man blivit ”utslängd” från ett samboförhållande eller ”utkastad” från ett inneboenderum. Vräkning från lägenhet som man har förstahandskontrakt på är mindre vanligt som orsak till hemlösheten. En del är unga vuxna (20-35 år) som flyttar ut från sina föräldrar, ofta på grund av missbruk. En sista kategori är personer som är folkbokförda i stadsdelen när de frigges efter att ha avtjänat fängelsestraff. Om dessa personer inte har pågående kontakt i annan stadsdel ska de vända sig till den förvaltning i vars område där de är skrivna.

För närvarande är Hägersten-Liljeholmen den stadsdelsförvaltning som har flest personer på härbärgenas direktintag. Förklaringen är troligen att det i området finns många människor, även bland de hemlösa, med samsjuklighet, dvs. med både missbruksproblem och psykiska problem. Dessa personer har svårt att fungera på stödboenden, vilket leder till att de blir utskrivna, portförbjudna och hänvisade till härbärgen.

Riktlinjer

Motionärerna föreslår att socialtjänstnämnden och bostadsbolagen ska få i uppdrag att arbeta fram riktlinjer för hur arbetet med att motverka vräkningar ska bedrivas.

Förvaltningen anser att det är av stort värde med stadsövergripande riktlinjer, men vill framhålla vikten av att de måste kompletteras med rutiner för handläggningen vid de specifika bolagen och stadsdelsförvaltningarna.

Att bara utarbeta riktlinjer tillsammans med de kommunala bostadsbolagen, så som motionärerna föreslår, är enligt förvaltningens uppfattning, inte alls tillräckligt. I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde finns ett mycket stort antal fastighetsägare, däribland också många bostadsrättsföreningar. För att underlätta tidiga insatser som kan förhindra vräkningar, är det alltså viktigt att samverka även med de privata hyresvärdarna. Särskilt angelägna att nå är de mindre fastighetsägare som saknar egen hyresjuridisk kompetens.

Förebyggande insatser

Motionärerna påpekar att det ska finnas särskilt boendestöd för den som har problem och riskerar att förlora sin bostad. Förvaltningen menar att anledningarna till att någon löper risk att bli vräkt kan variera mycket och att de insatser som behövs därmed också måste skilja sig åt. I Hägersten-Liljeholmen erbjuds till exempel budget- och skuldrådgivning för dem som har huvudsakligen ekonomiska problem, socialpsykiatriskt boendestöd för dem som har svårt att klara eget boende på grund av psykiatrisk funktionsnedsättning och stöd från särskilda boendestödjare för dem som har både missbruk och psykiska problem.

Som ytterligare förstärkning i arbetet mot vräkningar vill förvaltningen avsätta en socialsekreterare vid vuxenheten och en budget- och skuldrådgivare till att arbeta särskilt med personer som missbrukar alkohol och som riskerar att vräkas. Förvaltningen avser att föreslå stadsdelsnämnden att medel till ändamålet ska sökas ur centrala medelsreserven i tertialrapport 1.

Enligt förvaltningens rutiner för att förhindra vräkningar går alla varningsbrev från hyresvärdarna om obetalda hyror eller störningar till mottagningsgruppen inom enheten för ekonomiskt bistånd. Den skickar ut ett brev till hyresgästen med information om möjligheten att ta kontakt med socialtjänsten för råd och stöd. Om varningsbrevet gäller störningar skickas en kopia till vuxenheten, som tar kontakt med hyresvärden för att höra vad som hänt. Om förvaltningen bedömer det som nödvändigt tar en handläggare kontakt med hyresgästen via brev, telefon eller hembesök och erbjuder stöd och hjälp utefter det behov som finns. Gäller varningsbrevet en familj där det finns barn kopplas barn- och ungdomsenheten in på motsvarande sätt.

Förvaltningens erfarenhet är att rutiner fungerar väl och att vräkningshot ofta kan avvärjas. I de fall där vräkning ändå genomförs kan det t.ex. handla om personer som helt avböjt kontakt med socialtjänsten eller om personer som orsakat så allvarliga störningar att hyresvärden inte gått med på att låta dem bo kvar ens med stöd. Detta kan även gälla fall där det finns barn inblandade och vräkningar av barnfamiljer kan alltså inte alltid undvikas.

Boende med stöd

Motionärerna föreslår att vård- och stödboenden ska byggas så att hemlösa snabbt kan få plats som motsvarar deras behov. Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att erbjuda annat boende än härbärge för dem som vill. De som söker sig till härbärgenas

direktintag är dock mycket svåra att nå på grund av att de ofta har både missbruk och psykisk sjukdom och tenderar att bli avstängda från härbärgen och stödboenden. Det behövs därför fler boenden med lågtröskelprofil där ett visst missbruk är tillåtet och där personalen kan bedriva ett motivationsarbete tillsammans med socialsekreterare.

För dem som klarar av att bo i en missbruksfri miljö men ändå behöver stöd måste det finnas insatser som successivt kan föra dem mot ett mer självständigt boende. Förvaltningen har därför inrättat ett eget stödboende, Valet, på Västertorps hotell-hem. När stödboendet är fullt utbyggt kommer det att ha 21 platser plus fyra satellitlägenheter för träningsboende. Antalet platser bedöms då som tillräckligt i

förhållande till behoven, förutsatt att förvaltningen får tillgång till försökslägenheter för de klienter som ska gå vidare till eget boende.

Motionärerna framhåller att staden ska erbjuda alternativa boendeformer med stöd för personer med psykisk sjukdom. Detta är även förvaltningens uppfattning och därför finns i Hägersten-Liljeholmen socialpsykiatriska stödbostäder för personer som vill och kan bo i staden. För ett mindre antal personer som behöver mer avskildhet erbjuds boende på HVB utanför Stockholmsregionen. För personer som förutom ett tungt missbruk har svåra psykiska problem och omfattande vårdbehov finns ett särskilt boendestödsteam, som drivs i samverkan mellan vuxenheten och landstingets beroendemottagning i Liljeholmen.

Försöks- och träningslägenheter samt egna kontrakt

Motionärerna menar att tillgången på bostäder och i synnerhet hyresrätter behöver öka i Stockholms stad. Förvaltningen menar att ett gott utbud av hyresrätter är en förutsättning för att personer utan stora ekonomiska resurser ska kunna få en egen bostad. Att hyrona kan hållas på en rimlig nivå är också viktigt liksom att inte godkännandekraven ställs alltför högt. Idag tvingas den som blivit bostadslös till institutionsboende under längre tid än nödvändigt, bl.a. på grund av att det inte finns tillräckligt med försöks- och träningslägenheter. En annan orsak till långvarigt stödboende är att personer som erbjudits bostad via bostadsförmedlingen blir nekade av hyresvärdar på grund av gamla skulder eller för låga inkomster. Beroende av försörjningsstöd accepteras överhuvudtaget inte för att få ett kontrakt. Förvaltningen menar att försörjningsstöd borde betraktas som en tillräcklig inkomst för att någon ska godkännas som hyresgäst.

Motionärerna tycker att bostadsförmedlingen ska få i uppdrag att öka antalet försöks- och träningslägenheter. Förvaltningen instämmer i detta, men vill poängtera att inte bara de kommunala bostadsbolagen utan också de privata hyresvärdarna bör fås att upplåta lägenheter för denna typ av boende.

Även för de klienter som fått tränings- eller försökslägenhet är det viktigt med fortsatt stöd. Vid Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning finns därför en tjänst som bosamordnare vid avdelningen för social omsorg. Tjänsten är fördelad på två handläggare som är kontaktpersoner till Bostad Stockholm och till hyresvärdarna i stadsdelen. Bosamordnarna sköter hela processen med försöks- och träningslägenheter, från det att första remissen kommer in från ordinarie handläggare till dess att klienten övertar förstahandskontraktet på försökslägenheten.

Uppsökande verksamhet

Förvaltningen instämmer med motionärerna om att det är viktigt med uppsökande verksamhet bland de hemlösa och att den måste garanteras resurser. Någon utbyggnad av verksamheten bedöms dock inte vara nödvändig, enligt förvaltningens mening.

Vård- och behandlingsinsatser

Motionärerna vill att staden ska vidta kraftfulla vård- och behandlingsinsatser för att motverka missbruk och dålig hälsa bland hemlösa. Förvaltningen instämmer i detta, men tvingas samtidigt konstatera att de kraftfulla insatserna är svåra att finansiera med de ekonomiska resurser som förvaltningen har till förfogande. Gruppen med lång hemlöshet bakom sig har i allmänhet dåligt fungerande sociala relationer, psykiska och somatiska komplikationer samt inte sällan neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Öppenvård, som normalt används i första hand, är inte tillräcklig för denna grupp (och rekommenderas inte heller i de nationella riktlinjerna för missbruksvård). Istället behövs oftast en inledande institutionsplacering, vilket är mycket kostsamt. Förvaltningen anser att mer ekonomiska resurser krävs om fler hemlösa ska kunna erbjudas vård och behandling vid HVB.

Samverkan med landstinget och frivilligorganisationer

Motionärerna poängterar vikten av att socialtjänsten samverkar med landstinget och med frivilligorganisationer i arbetet med att bekämpa hemlösheten. Förvaltningen vill särskilt betona vikten av samverkan med psykiatrin. Sådan samverkan är helt nödvändig för att personer i psykosliknande tillstånd ska tas om hand och man kan påbörja eventuell medicinering och planering för annat boende. Idag är det tyvärr svårt för hemlösa att få slutenvård och de bollas istället ibland mellan akut beroendevård och akut psykiatri.

Genom ett projekt med särskilt boendestödsteam för personer med samsjuklighet har förvaltningen sett hur ett fungerade samarbete kan stödja personer med svår problematik. Samsjuklighetsteamet har haft samarbete med landstingets vårdcentraler och psykiatriska verksamheter, framför att Gröndals psykosmottagning. Man har också samarbetat med andra enheter inom stadsdelsförvaltningen samt haft många kontakter med anhöriga och med olika brukarorganisationer.

Teamets arbete har resulterat i att flera klienter har kunnat få insatser genom psykiatri, socialpsykiatri och habilitering och att behovet av återkommande missbruksrelaterad slutenvård har minskat bland teamets klienter. Klienterna själva svarar i en brukarundersökning att kontakten med teamet inneburit en stor förändring i deras livssituation.

De goda erfarenheterna från projektet har lett till att verksamheten permanentats.

Övriga förslag i motionen

Motionärerna vill att staden ska tydliggöra vilket ansvar som olika instanser har för arbetet mot hemlöshet. Förvaltningen håller med om att detta är viktigt och anser att ansvarsfördelningen, liksom vikten av samarbete, bör tas in i de centrala riktlinjerna som föreslås utarbetas.

I motionen föreslås avslutningsvis att stadens ska genomföra en översyn av de resurser som staden lägger på hemlöshetsarbetet samt att en hearing om hemlösheten ska

ordnas. Förvaltningen menar att omfattningen och konsekvenserna av hemlösheten är väl känd i staden, men att det kan vara värdefullt att få en samlad bild av de insatser som görs runt om i staden. Socialtjänstförvaltningen bör tillsammans med enheten för hemlösa ansvara för en sådan kartläggning, som kan tänkas inledas med en hearing där olika intressenter kan få komma till tals.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 mars 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Håkan Wahlén m.fl. (s), Reijo Kittilä (v) och Ingegerd Akselsson Le Duaron (mp), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning delar motionärernas uppfattning om att hemlösheten måste angripas på olika sätt och att det i slutändan handlar om individuella lösningar.

Oavsett politisk majoritet har hemlöshetsfrågan stått i fokus under senare år. Exempelvis fick socialtjänstförvaltningen i december 2006 uppdraget ”Ny inriktning i arbetet mot hemlöshet”, där socialtjänstförvaltningen på olika sätt skulle återkomma till socialtjänstnämnden med förslag till åtgärder. Så har även skett. Senast i raden presenterade socialtjänstförvaltningen i höstas 2008 en kartläggning och analys av boenden/institutioner för vuxna med missbruksproblem eller missbruks- och psykiska problem i Stockholms stad.

Trots olika åtgärder över tid har det visat sig svårt att finna lösningar för att komma tillrätta med problematiken, som oftast är väldigt komplex. Enligt förvaltningen måste arbetet fortsätta med förebyggande insatser, aktiva insatser när behovet har uppstått och genom samverkan mellan berörda verksamheter.

Hemlös

Stockholms stad använder följande definition på begreppet hemlös i samband med räkning av antalet hemlösa:

- Personer över 20 år som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande och därför är hänvisad till tillfälligt boendalternativ eller är uteliggare.
- Till de hemlösa räknas personer som bor på institutioner (stöd- och omvårdnadsboenden samt behandlingshem) eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid eventuell utskrivning.
- Till de hemlösa räknas också personer som tillfälligt bor hos kamrater eller bekan-

ta.

Däremot räknas inte personer som hemlösa då de hyr i andra hand eller bor inneboende hos någon anhörig eller släkting.

Stadens hemlöshetsdefinition är alltså bred och omfattar såväl s.k. uteliggare som personer som bor längre tider på hem för vård eller boende (HVB).

En kartläggning av antalet hemlösa i staden gjordes den 15 april 2004, den 30 mars 2006 och 15 april 2008. Vid räkningstillfället 2004 rapporterades 3 363 personer som hemlösa. 2006 uppgick antalet hemlösa till 3 231 personer. 2008 var antalet hemlösa 3 081 personer. Under perioden 2004-2008 minskade antalet hemlösa således med 282 personer.

För Kungsholmens del skedde dock ingen avgörande förändring mellan år 2004 (99 personer) och 2006 (100 personer). Det stora flertalet har olika former av boenden även om det inte är egna kontrakt eller längre tids andrahandsboenden. Som exempel kan nämnas inackorderingshem, boende i Stiftelsen Hotellhem vid Stadshagen eller tränings-/försökslägenheter. Av de drygt 30 hemlösa som rapporterats från socialpsykiatri bor närmare 30 på olika boenden och HVB sedan minst 10 år tillbaks i tiden.

Större förändringar som skett sedan räkningen 2006 är:

- Kvaliteten i boendet och i insatserna har ökat, dvs. en större andel vistas inom olika stöd- och omvårdnadsboenden, behandlingshem, familjevård eller LVM-hem. Endast 13 % bor på härbärge eller är uteliggare.
- Andelen kvinnor har minskat från 28 % år 2006 till 26 % år 2008. I faktiska tal är det 100 färre kvinnor 2008 än 2006. Av räkningen framgår att hemlösa kvinnor generellt sett är yngre än hemlösa män.
- Andelen hemlösa i åldersgruppen 20-29 år var 15 % både 2008 och 2006. Antalet unga vuxna 20-25 år har däremot ökat med 19 personer mellan 2006 och 2008.
- 235 personer var inte aktuella vid socialtjänsten, dvs. vid inrapporteringstillfället 15 april 2008. Detta är en ökning jämfört med 2006, då motsvarande antal var 139 personer. Av de 235 personerna var det 64 personer om inte heller hade haft kontakt med socialtjänsten de senaste 6 månaderna.

Förebyggande insatser

Olika förebyggande och tidiga insatser är, precis som motionärerna beskriver, centrala. En sådan förebyggande insats är att förhindra avhysningar/vräkningar. Kungsholmens stadsdelsförvaltning samarbetar sedan lång tid med bostadsbolagen och andra hyresvärdar/bostadsrättsföreningar i detta arbete, men samarbetet kan givetvis förbättras och formaliseras.

Alla underrättelser från hyresvärdar/bostadsrättsföreningar registreras och brev skickas till samtliga med erbjudande om kontakt för stöd och rådgivning. Vuxenheten samarbetar nära med enheten för försörjningsstöd, hyresvärdar/bostadsrättsföreningar och kronofogdemyndigheten. Om socialtjänsten tidigt får kännedom om att en person eller familj har problem med sitt boende så kan de insatser som sätts in för att motverka vräkning ge bättre effekt till lägre kostnad. Exempelvis är

boendestöd en vanlig insats för personer som har problem med att anpassa sig efter normer som gäller för boende.

Aktiva insatser

Förvaltningen anser också att det är viktigt med budget- och skuldrådgivning som en aktiv insats, men den kan ses även som förebyggande. Kungsholmens-, Norrmalms-, och Östermalms stadsdelsförvaltningar har gemensam budget- och skuldrådgivning. Det är angeläget att väntetiden blir kort.

Varje ansökan om ekonomiskt bistånd som kommer till försörjningsstödsenheten utreds noggrant. Det gäller självklart även ärenden med begäran om bistånd till hyreskulder. Barnperspektivet prövas alltid där det finns barn och kontakt tas med familjenheten.

Vård och stödboenden finns i stor omfattning i dag, både i stadens egen drift och i enskild regi. Inom socialpsykiatri är emellertid tanken att det nya valfrihetssystemet, som ska träda ikraft år 2010, kommer att öka utbudet av stödboenden.

Förvaltningen anser, i likhet med motionärerna, att den enskilde snabbt måste få plats i ett boende som motsvarar den enskildes individuella behov. Härbärge bör ses endast som akutlösning. Akutplatser kan som regel inte bokas i förväg eller endast bokas för kortare perioder. Akutplatser tillhandahålls både i form av direktintag där den hemlöse kan gå direkt till härbärgets för att få en plats över natten eller efter biståndsbedömning och bokning av handläggare på stadsdelsförvaltning, enheten för hemlösa eller av socialjouren.

De verksamheter som tar emot personer för nattlogi på direktintag tar emot alla sökande som uppfyller kriterierna för tak-över-huvudet-garantin (TÖG). Kriterierna för TÖG innebär att den hemlöse ska söka logi före kl. 24.00, inte vara störande eller våldsbenägen, inte utgöra en brandfara eller vara ”spärrad” av dessa skäl.

Korttidsboende är ett övergångsboende, som syftar till – oftast i kombination med andra insatser – att förbereda klienten för boende i andra boendeformer såsom stöd- och omvårdnadsboenden, gruppboende eller boende i tränings- eller försökslägenhet.

Tränings- och försökslägenheter är en resurs för personer med missbruks-, psykiska eller andra liknande problem som behöver stöd från socialtjänsten för att erhålla, klara och behålla ett eget boende. Bostadsförmedlingen beslutar efter ansökan om tilldelning och förmedling av försöks- och träningslägenheter. Stadsdelsförvaltningens bosamordnare hjälper till att göra sådana ansökningar när det bedöms lämpligt. Anvisad lägenhet hyrs med förstahandskontrakt av förvaltningen, som därefter hyr ut lägenheten i andra hand till en klient. Kontraktet på träningslägenhet kan som regel inte överlåtas på klienten, men däremot när det gäller försökslägenhet. Under boendetiden ges stöd av olika slag, t.ex. boendestöd. En ökning av antalet försöks- och träningslägenheter vore enligt förvaltningen önskvärt för att kunna slussa klienter vidare till eget boende. Utvecklingen i innerstaden pekar dock inte i den riktningen.

Stiftelsen Hotellhem tillhandhåller genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av en tillfällig bostad och erbjuder mer varaktiga bostäder med visst boendestöd för personer med sociala problem. Förvaltningen blockförhyr dessutom fem lägenheter vid Stadshagens hotellhem, som närmast an-

vänds som träningslägenheter.

Det är förvaltningens uppfattning att det uppsökande arbetet som bedrivs bland hemlösa i huvudsak fungerar bra och bäst organiseras som idag. Det finns en stadsövergripande enhet vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen som rör sig i kända miljöer där hemlösa och missbrukare finns.

Kostnader för boende för hemlösa upptar största delen av vuxenenhetens budget, lokal- och personalkostnader borträknade. Situationen ser liknande ut vid stadens övriga vuxenenheter. En ytterst liten del används till rena behandlingsinsatser utöver de insatser som utförs på hemmaplan i egen regi; stödsamtal med socialsekreterare och alkohol- och drogterapeut, boendestöd samt insatser från landstingets beroendemottagning. Mottagningen är samlokaliserad med vuxenenheten.

Samverkan

Vuxenenheten och socialpsykiatriska enheten har ett utvecklat samarbete med landstinget och även med intresseorganisationerna. Därmed är inte sagt att samarbetet alltid fungerar friktionsfritt. Det finns samverkansöverenskommelser på såväl stadsövergripande som lokal (norra innerstan) nivå. Förvaltningens inställning är att det alltid finns ett mervärde i att samverka och att det gynnar klienten.

Det finns en poäng med att tydliggöra ansvarsområden mellan olika förvaltningar, myndigheter och organisationer. Detta eftersträvas inte minst i samverkan med landstinget. Det är annars lätt att ha en uppfattning om vad den andra parten borde göra och inte göra, vilket leder till onödiga konflikter. Förvaltningen tror att det kan finnas oklarheter när det gäller exempelvis bostadsbolagens ansvar i hemlöshetsfrågan. Där emot är gränsdragningen tämligen klar när det gäller stadsdelsförvaltningarnas respektive socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens ansvar.

Metodutveckling

Kvaliteten i verksamheten ska öka genom användande av strukturerade utrednings- och uppföljningsmodeller samt en evidensbaserad praktik. Alla metoder är inte forskade på och det är inte heller praktiskt möjligt. Det är däremot angeläget att utvärdera om en insats har fått den förväntade effekten. Det är inte heller så att en evidensbaserad metod passar alla. Att arbeta efter en evidensbaserad praktik innebär att använda sig av bästa tillgängliga (vetenskapliga) kunskap om en metods resultat, kombinerat med den professionelles bedömning och den enskilde klientens önskemål.

Sedan flera år genomförs utredningar inom vuxenenhetens missbruksdel enligt ASI (Addiction Severity Index) som är en evidensbaserad utrednings- och uppföljningsmodell. Enheten arbetar även med intervjumetoden MAPS (Monitoring Area Phase System) för att få bättre underlag för individuella vårdplaner. Inom vuxenenhetens socialpsykiatriska del är utrednings- och uppföljningsmodellen DUR (Dokumentation, utredning och resultat) införd.

När det gäller verksamhetsområdet individ och familj pågår inom familjeenheten ett utvecklingsarbete med resultatbaserad styrning, som är en styrnings- och ledningsmodell som syftar till att tydliggöra vilka resultat och effekter som önskas uppnås med en viss insats. Indikatorer ska mäta i vilken utsträckning resultatet nås. Tanken är att detta ska implementeras inom hela förvaltningen om projektet slår väl ut. Resultatba-

serad styrning pågår inom flera enheter inom förvaltningen och även vid andra förvaltningar i staden, däribland socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens enhet för hemlösa.

Förvaltningen kan inte bedöma om en hearing omkring hemlöshetsfrågorna skulle ge bästa effekt, men det är onekligen ett sätt att sätta fokus på frågan. Det vore i så fall intressant att koppla sammankomsten till metodutveckling inom området och vad forskningen säger om detta ämne.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v) och Abdo Goriya m.fl. (s) enligt följande

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden bifaller motionen.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Det är glädjande att förvaltningen delar motionärernas uppfattning om vilka frågor som är viktiga att beakta i arbetet med att bekämpa hemlösheten. Det sker idag en rad insatser mot hemlöshet som vi tycker är bra. Det stora problemet är dock att de insatser som görs tappar verkan när det inte finns en helhetssyn. Om vi ska lyckas motverka hemlösheten måste vi angripa problemen både med hjälp av förebyggande arbete, innan problemen uppstår, och genom aktiva insatser när behovet uppstått.

Den moderatstyrda majoriteten bedriver idag en politik som innebär att det blir svårare för människor att hitta en bostad i Stockholm, och svårare för de som blivit hemlösa att ta klivet tillbaka in på bostadsmarknaden. För att alla ska få någonstans att bo behöver tillgången på bostäder öka. Vi vet att bostadsbyggandet det senaste året har minskat i Stockholm och att de lägenheter som har byggts till största delen har varit bostadsrätter. Den stora utförsäljningen av allmännyttan har också bidragit till att minska möjligheterna att ge hemlösa chansen till en ny tillvaro.

Vi instämmer med förvaltningen att hemlösheten inte enbart kan ses som en socialtjänstfråga. Problematiken är komplex och berör flera nämnder i staden. Det behövs ett helhetsgrepp och det behövs samverkan.

Dessutom behövs det erforderliga resurser. Månad efter månad ser vi allt ökade underskott för enheten för hemlösa och i detta tjänsteutlåtande ser vi också det allvarliga läget för stadens budget- och skuldrådgivning. Det är fullständigt oacceptabelt att vissa stadsdelar har väntetider på upp till 1,5 år eller till och med intagningsstopp.

Hemlösheten i Stockholm går att avskaffa om viljan finns

Reservation anfördes av Stefan Nilsson (mp) enligt följande

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden tillstyrker i huvudsak motionen.
2. Därutöver anför följande.

Förvaltningens förslag till svar på motionen uppehåller sig mycket vid uteliggare, trots att de utgör en minoritet av de hemlösa. Många människor som har skulder eller blivit vräkta har mycket svårt att få lägenhetskontrakt via bostadsmarknaden, trots arbete och avsaknad av missbruk eller psykiatrisk problematik. Ofta bor de i andra hand eller i andra mer eller mindre tillfälliga lösningar, vilket skapar stress och utanförskap. De som blir uteliggare har ofta tidigare haft dessa typer av tillfälliga boende-

lösningar. Det är viktigt att arbetet med att minska hemlösheten till stor del också riktas mot de hemlösa som inte kan karaktäriseras som uteliggare, eftersom det förebygger social utslagning.

Stockholms hemlöshetssituation har varit relativt oförändrad under många år och kräver ett nytänkande, både när det gäller bostäder och stöd till hemlösa. En fast bostad bör vara en grundläggande mänsklig rättighet. Stockholms stad bör bilda en organisation för att förfoga över lägenheter, för uthyrning till dem som av egen kraft inte kommer in på den ordinarie bostadsmarknaden.

En sådan organisation ska ha ett nära samarbete med privata hyresvärdar och allmännyttiga bostadsföretag och kunna köpa delar av bostadsbestånd eller hyreshus för uthyrning till hemlösa. Denna modell skulle skapa större möjligheter att skraddarsy lösningar, med olika typer av stödinsatser för de med missbruk, behov av psykiatrisk vård eller med annan problematik.

För att förebygga hemlöshet behövs vidare en rad andra insatser. Förbättrad och mer tillgänglig missbruksvård och psykiatrisk vård, god tillgång på skuldrådgivning och bra boendestöd är mycket viktigt. Ett förbättrat samarbete med skola, socialtjänst, ungdomsmottagningar m.fl. behövs också, för att förebygga att unga blir hemlösa.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Håkan Wahlén m.fl. (s), Reijo Kittilä (v) och Ingegerd Akselsson Le Duaron (mp) enligt följande

I förvaltningens förslag till beslut framförs önskemål om att antalet försöks- och träningslägenheter för att slussa klienter ska öka. Man konstaterar vidare att utvecklingen i innerstaden inte pekar mot att behovet ska kunna täckas.

Majoriteten driver medvetet en politik som gör att andelen hyreslägenheter och kommunalt ägda fastigheter minskar i staden. Denna politik får till följd att bristen på lokaler, inte bara för lämpliga bostäder för hemlösa, utan även för gruppboenden, förskolor m.m. börjar bli alltmer akut

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2008:89

2008:89

Motion av Abdo Goriya m.fl. (s) om hemlöshet

Dnr 325-2794/2008

Hemlöshet är oacceptabelt i ett välfärdssamhälle. Att ha någonstans att bo är en grundläggande mänsklig rättighet. Vi kan inte vara tillfreds förrän den dag då varje stockholmare har ett hem.

Att en människa blir hemlös kan bero på många olika orsaker. Samtidigt finns det inte en lösning som passar alla individer. Många kan behöva omvårdnad, drogbehandling och/eller omsorg i kombination med boende. Andra behöver inte det. Det kan också vara så att situationen ser annorlunda ut för män än för kvinnor, för unga än för gamla eller för de med annan kulturell bakgrund än den etniskt svenska. I slutändan måste det dock handla om individuella lösningar. Vi måste därför ha förmågan och resurserna att möta varje individ på dennes villkor- och i ögonhöjd.

Om vi ska lyckas motverka hemlösheten måste vi angripa problemen både med hjälp av förebyggande arbete, innan problemen uppstår, och genom aktiva insatser när behovet uppstått.

Dessutom krävs en samverkan mellan stadens olika berörda verksamheter, liksom med andra huvudmän (exempelvis landstinget), för att framgång ska nås. Denna samverkan måste genomsyras av en verklig vilja att lösa problemet för individen- inte en samverkan som syftar till att placera problemet hos en annan verksamhet eller i ett annat bokslut.

Förebyggande insatser

Stadens förebyggande arbete är centralt. Ingen stockholmare ska ställas utan bostad. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att, i samarbete med bostadsbolagen, motverka vräkningar.

Ingenstans blir denna självklara skyldighet så lätt att förstå som när det gäller barnen. Barnfamiljer får överhuvudtaget inte vräkas! Redan nu är barnen skyddade i en mängd paragrafer i socialtjänstlagen, till exempel: ”När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver och verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden”. Trots detta vräks barnfamiljer i Stockholm idag. Detta måste få ett slut omedelbart.

Enligt socialstyrelsens utredare agerar socialtjänsten ofta för sent, när hyresskulderna blivit för stora och vräkningsprocessen gått för långt. Ibland kontaktar hyresvärderna socialtjänsten alldeles för sent. Här måste staden bli bättre genom tydliga riktlinjer och direktiv till socialtjänst och bostadsbolag med syfte att motverka vräkningar.

Vi vet att de som en gång har vränts har mycket svårt att komma tillbaka till den ordinarie bostadsmarknaden igen. Därför ska särskilt boendestöd finnas för den som har problem och riskerar att förlora sin bostad.

Att möta hemlösheten när den väl uppstått

Många hemlösa har ekonomiska skulder som för många är omöjliga att återbetala. Det måste finnas budget- och skuldrådgivare i alla stadsdelar, samt hos enheten för hemlösa. Personer med små hyresskulder, som hindrar att de får egna hyreskontrakt, ska få information och hjälp att ansöka om skuldsanering.

Tak över huvudet-garantin är bra men att bo på härbärge är inte någon långsiktig lösning. Man måste snabbt få plats i ett stöd- och vårdboende som motsvarar ens egna behov. Det kan handla om lågtröskelboenden eller boende med olika former av boendestöd. Tiden mellan ett anpassat boende och ett eget kontrakt ska vara avsevärt kortare än idag.

För att alla ska få någonstans att bo behöver tillgången på bostäder öka. Vi vet att bostadsbyggandet det senaste året har minskat i Stockholm och att de lägenheter som har byggts till största delen har varit bostadsrätter. Om vi ska kunna bygga bort hemlösheten måste vi bygga betydligt fler hyresrätter. Kommunen har ett bostadsförsörjningsansvar.

Den stora utförsäljningen av allmännyttan har minskat möjligheterna att ge hemlösa chansen till en ny tillvaro. Förutom att värna de bostäder som redan finns, vill vi att allmännyttan ska bygga billiga och bra bostäder för stockholmarna. Fler försöks- och träningslägenheter behövs för personer som har svårt att få en bostad på den öppna bostadsmarknaden.

Den uppsökande verksamheten för hemlösa är oerhört viktig. Därför måste resurser till den verksamheten garanteras. När den uppsökande verksamheten fungerar bra genererar det fler klienter hos enheten för hemlösa och dessa öka-

de kostnader måste matchas med ökade resurser för att en kvalitativ verksamhet ska kunna bedrivas.

Kraftfulla vård- och behandlingsinsatser måste prioriteras för att motarbeta missbruk och dålig hälsa bland hemlösa. Personer som lider av psykisk sjukdom ska inte återfinnas på härbärgen utan erbjudas alternativa boendeformer med lämpligt stöd.

Samverkan för att nå framgång

Samarbetet med landstinget och frivillighetsorganisationerna ska fördjupas i arbetet med att bekämpa hemlösheten.

Samverkan krävs också mellan stadens egna förvaltningar och bolag såsom bostadsbolagen, bostadsförmedlingen och socialtjänsten. Ansvarfördelningen dem emellan är viktig att tydliggöra för att arbetet mot hemlöshet ska bedrivas så effektivt som möjligt. Idag tenderar de inblandade ofta att skylla på varandra vilket gör att enskilda individer hamnar i kläm. Varje gång det händer är ett stort misslyckande för staden. Ett respektfullt och gott bemötande från alla som från stadens sida arbetar med hemlösa är självklart viktigt.

Skyldigheten att uppmärksamma hemlösheten och metodutveckla

Staden lägger redan idag stora summor varje år på hemlöshetsarbete. För att säkerställa att pengarna används på bästa möjliga sätt, och för att undersöka om det finns bättre metoder än de som används idag anser vi att det krävs en översyn över stadens hemlöshetsarbete. De metoder som staden använder måste vara evidensbaserade så vi vet att de är beprövade och utvärderade.

Slutligen är det oerhört viktigt att alla som berörs av, och kan påverka, hemlöshetsfrågan träffas för att hitta en samsyn. Vi kräver därför att staden anordnar en hearing kring hemlöshetsproblematik, där exempelvis hemlösa och deras klientorganisationer, anhöriga, socialtjänsten, bostadsbolagen och frivilligorganisationerna inbjuds att medverka. Syftet ska vara att ge alla en möjlighet att utifrån sitt perspektiv få beskriva sin syn på problematiken och komma med förslag på lösningar.

Med hänvisning till ovan anförda föreslår vi att kommunfullmäktige beslutar att

1. ge socialtjänstnämnden i uppdrag att, i samarbete med bostadsbolagen, ta fram riktlinjer för hur arbetet med att motverka vräkningar ska bedrivas
2. tillse att det finns budget- och skuldrådgivning i samtliga stadsdelar samt på enheten för hemlösa samt att staden informerar och hjälper till med ansökningar om skuldsanering

3. bygga vård- och stödboenden utifrån det behov som finns
4. slå vakt om allmännyttan, stoppa utförsäljningen av hyresrätter och ge bostadsförmedlingen i uppdrag att öka antalet försöks- och träningslägenheter
5. intensifiera det uppsökande arbetet
6. vidta kraftfulla vård- och behandlingsinsatser för att motarbeta missbruk och dålig hälsa bland hemlösa
7. öka samarbetet med landstinget och frivilligorganisationerna
8. tydliggöra socialtjänstnämndens och stadsdelsnämndernas ansvar
9. tydliggöra bostadsbolagens ansvar
10. tydliggöra bostadsförmedlingens ansvar
11. genomföra en översyn av de resurser som staden lägger på hemlöshetsarbetet
12. ordna en hearing om hemlöshet.

Stockholm den 1 december 2008

<i>Abdo Goriya</i>	<i>Barry Andersson</i>	<i>Elisabeth Brandt Ygeman</i>
<i>Hasan Dölek</i>	<i>Eva-Louise Erlandsson Slorach</i>	<i>Lilian Falkbäck</i>
<i>Abebe Hailu</i>	<i>Arhe Hamednaca</i>	<i>Karin Hanqvist</i>
<i>Lars-Åke Henriksson</i>	<i>Teres Lindberg</i>	<i>Emma Lindqvist</i>
<i>Birgit Marklund Beijer</i>	<i>Roger Mogert</i>	<i>Mirja Rähä Järvinen</i>
<i>Bengt Sandberg</i>	<i>Malte Sigemalm</i>	<i>Catharina Tarras-Wahlberg</i>
<i>Mustafa Tümtürk</i>	<i>Jan Valeskog</i>	<i>Jari Vissshed</i>